

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องรูปแบบการบริการ โรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ตามแนวมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนวัดสมานประชาชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อ

1. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหาร โรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ตามแนวมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนวัดสมานประชาชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริการ โรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ตามแนวมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนวัดสมานประชาชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ช่วงที่ 1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการที่ปรึกษา บุคลากรสถานศึกษาและสภานักเรียน ของโรงเรียนวัดสมานประชาชน จำนวน 32 คน

ช่วงที่ 2 ประชากรที่ใช้ในการจัดสนทนากลุ่ม เพื่อนำข้อมูลมาสังเคราะห์ สร้างรูปแบบการบริการ โรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ตามแนวมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนวัดสมานประชาชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ได้แก่ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แบ่งออกเป็น 2 ช่วง

ช่วงที่ 1 แบบสอบถามปัญหาการมีส่วนร่วมการบริหาร โรงเรียน ตามแนวมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนวัดสมานประชาชน ซึ่งประกอบด้วย ปัญหาการมีส่วนร่วมด้านวิชาการ จำนวน 10 ข้อ ปัญหาการมีส่วนร่วมด้านงบประมาณ จำนวน 9 ข้อ ปัญหาการมีส่วนร่วมด้านบุคลากร จำนวน 10 ข้อ และปัญหาการมีส่วนร่วมด้านบริหารทั่วไป จำนวน 8 ข้อ รวม 37 ข้อ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ มากที่สุด มาก น้อยและน้อยที่สุด ซึ่งแบบสอบถามมีค่าความเที่ยงตรง 0.89

ช่วงที่ 2 แบบร่าง รูปแบบการบริหาร โรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ตามแนวมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนวัดสมานประชาชน ผู้วิจัยได้นำปัญหาในช่วงที่ 1 มาร่างเพื่อจัดสนทนากลุ่มโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน วิเคราะห์ให้เห็นในการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนโดยใช้ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญวิเคราะห์ มาจัดเป็นระบบ กลไกและกิจกรรมการพัฒนาตามวงจรเดมมิ่ง(PDCA)เพื่อนำไปใช้สังเคราะห์เป็น รูปแบบการบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ตามแนวมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนวัดสมานประชาชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS คำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach) ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีข้อค้นพบแบ่งออกได้เป็น 2 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 ปัญหาการบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ตามแนวมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนวัดสมานประชาชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1 โดยรวมพบว่า การบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของชุมชนอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ปัญหาการมีส่วนร่วมด้านงบประมาณ มีปัญหามากกว่าข้ออื่นๆ เป็นอันดับแรก ปัญหาการมีส่วนร่วมด้านวิชาการมีปัญหามากเป็นอันดับสอง ปัญหาการมีส่วนร่วมด้านบุคลากรรองลงมา และปัญหาการมีส่วนร่วมด้านบริหารทั่วไป มีปัญหาน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของแต่ละด้านปรากฏผล ดังนี้

1.1 ปัญหาการมีส่วนร่วมด้านงบประมาณภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การจัดทำงบประมาณ มีปัญหามากกว่าข้ออื่น ๆ

1.2 ปัญหาการมีส่วนร่วมด้านวิชาการภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีปัญหามากกว่าข้ออื่น ๆ

1.3 ปัญหาการมีส่วนร่วมด้านบุคลากรภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การดำเนินการทางวินัยบุคลากร มีปัญหามากกว่าข้ออื่น ๆ

1.4 ปัญหาการมีส่วนร่วมด้านบริหารทั่วไปภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การวางแผนการจัดกิจกรรมของโรงเรียน มีปัญหามากกว่าข้ออื่น ๆ

ช่วงที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหาร โรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ตามแนวมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนวัดสมานประชาชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่สอดคล้องกันของผู้เชี่ยวชาญ 7 คน ในการจัดสนทนากลุ่มมาสังเคราะห์เป็นรูปแบบการบริหาร โรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ตามแนวมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนวัดสมานประชาชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์เขต 1 มี 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดปัญหาในการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชน โดยออกแบบสำรวจสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูล นำข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ โดยใช้แบบสำรวจเป็นเครื่องมือหาความจำเป็น โดยมีภารกิจงานที่เป็นความรับผิดชอบของคณะทำงานและการประชุมเพื่อกำหนดปัญหาทั้ง 4 ด้านของโรงเรียน โดยมีมาตรฐานที่ 14 เป็นเกณฑ์กำหนดเทียบกับสภาพที่เป็นปัจจุบันของโรงเรียนเพื่อทราบปัญหา

ขั้นที่ 2 การเลือกประเด็นยุทธศาสตร์ปรับปรุงและดำรงรักษาโดยเลือกแบบสอบถามข้อที่มีปัญหามากนำไปสู่กระบวนการปรับปรุง ข้อที่มีปัญหาน้อยให้ดำรงรักษา ภารกิจการมีส่วนร่วมเลือกประเด็นยุทธศาสตร์ ได้แก่ การประชุม การวิเคราะห์ปัญหา การศึกษาข้อมูล การระดมความคิด การอภิปราย การรับฟังข้อเสนอแนะและการร่วมมือตอบแบบสอบถาม จะนำไปสู่การตัดสินใจที่ถูกต้องครอบคลุมภารกิจงาน 4 ด้านของโรงเรียนและตามแนวมาตรฐานที่ 14 ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

ขั้นที่ 3 การวางแผน (P)วิธีการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยจัดประชุมทำแผนแต่งตั้งผู้รับผิดชอบพร้อมทั้งกำหนดภารกิจและกิจกรรมต่าง ๆ ให้ชัดเจน โดยมีคำสั่ง บันทึกการประชุม แผนงาน โครงการและกิจกรรมเป็นเครื่องมือดำเนินการ ให้ครอบคลุมภารกิจงาน 4 ด้านของโรงเรียน

ขั้นที่ 4 การปฏิบัติกิจกรรม (D)วิธีการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมขั้นนี้เป็นการจัดประชุมผู้ปฏิบัติให้ดำเนินการไปตามแผนและมีการนิเทศ กำกับ ติดตามระหว่างการทำงาน เครื่องมือได้แก่ คำสั่ง บันทึกการประชุม แผนงาน โครงการ กิจกรรมและแบบรายงานระหว่างดำเนินงานตามภารกิจงาน 4 ด้านของโรงเรียนและมาตรฐานที่ 14 เป็นเกณฑ์ปฏิบัติ

ขั้นที่ 5 การตรวจสอบและประเมินผล (C)มีวิธีการคือการจัดระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มาตรฐานการประเมินและตัวบ่งชี้ที่ชัดเจน เข้าใจตรงกันและสามารถตรวจสอบได้ มีคณะทำงานจัดทำแบบตรวจสอบและแบบประเมินผล เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ เกณฑ์การประเมินแบบประเมินและแบบรายงาน ตามภารกิจงาน 4 ด้านของโรงเรียน

ขั้นที่ 6 การปรับปรุง แก้ไข พัฒนา (A)ขั้นนี้มีวิธีการประเมินเพื่อปรับปรุง แก้ไขสิ่งที่ไม่เป็นไปตามความต้องการหรือยังต่ำกว่ามาตรฐานของตัวชี้วัด หากภารกิจงานใดเป็นไปตามเกณฑ์หรือสูงกว่าเกณฑ์ให้ดำรงรักษาไว้ มีการติดตามผลการปฏิบัติงาน ประเมินผลตามแผนที่วางไว้ เครื่องมือได้แก่เกณฑ์ ตัวชี้วัด แบบประเมิน แบบสอบถามตามภารกิจงาน 4 ด้านของโรงเรียน และแนวมาตรฐานที่ 14

ขั้นที่ 7 การมีส่วนร่วมรายงานผล มีการจัดทำผลการดำเนินงาน เครื่องมือได้แก่ การจัดทำเอกสาร แผ่นพับ สารสัมพันธ์ การประกาศทางหอกระจายข่าวของโรงเรียนและชุมชน การเผยแพร่ในที่ประชุมแบบรายงานต้นสังกัด จดหมายข่าว หนังสือราชการ ภารกิจสำคัญในขั้นตอนนี้คือการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ หลายรูปแบบเพื่อให้ทราบโดยทั่วกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยรูปแบบการบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ตามแนวมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนวัดสมานประชาชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1 มีประเด็นสำคัญที่ควรอภิปรายโดยแบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ

ช่วงที่ 1 จากการใช้วิเคราะห์แบบสอบถาม อภิปรายผลในแต่ละด้าน ดังนี้

1.1 จากการค้นพบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนวัดสมานประชาชน ในด้านงบประมาณ เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า เรื่องการจัดหางบประมาณ มีปัญหามากที่สุด ($\mu=3.19$) ซึ่งถือว่ามีปัญหาอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจมีผลมาจากการขาดการมีส่วนร่วมจากชุมชน เนื่องจากสาเหตุหลายประการทั้งสภาพเศรษฐกิจชุมชน ฐานะความยากจนของครอบครัว ผู้ปกครอง นโยบายโรงเรียนที่ผ่านมาไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนทร ขอบทำดี (2534) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทของคณะกรรมการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด

อย่างทองพบว่า ปัญหาการมีส่วนร่วมน้อยเนื่องมาจากการไม่รู้บทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษาและความยากจนที่ไม่สามารถช่วยเหลือโรงเรียนได้ อีกทั้งไม่มีเวลาให้กับทางโรงเรียนเพราะต้องประกอบอาชีพส่วนตัว รวมถึงการได้รับจัดสรรงบประมาณจากหน่วยงานต้นสังกัดไม่เพียงพอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประสิทธิ์ ศรีจันทร์(2548:74) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหาร โรงเรียนขนาดเล็ก ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอบรรพตพิสัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ที่พบว่าปัญหาที่พบมากที่สุดคืองบประมาณที่ได้รับจัดสรรให้มาดำเนินการไม่เพียงพอ จากปัญหาดังกล่าว สถานศึกษาต้องนำปัญหาข้อ ดังกล่าวเข้าสู่กระบวนการปรับปรุง (ขั้นที่ 2) โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการจัดประชุมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จัดตั้งทีมงาน วิเคราะห์หาสาเหตุและปัญหาที่แท้จริง ทบทวนแผนการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้อง แก้ไขข้อบกพร่องของแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมที่ปฏิบัติผ่านมาร่วมกำหนด แนวทางการพัฒนาและปรับปรุง จัดทำแผนการดำเนินงานร่วมปฏิบัติ ร่วมตรวจสอบประเมินผล และร่วมปรับปรุง แก้ไข การดำเนินงานในทุกขั้นตอน เพื่อให้งานด้านการจัดหางบประมาณมีประสิทธิภาพ แล้วจึงนำเข้าสู่กระบวนการดำรงรักษา(ขั้นที่ 3) ต่อไปปัญหาที่พบรองลงมาได้แก่ ด้านการวางแผนการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์สนับสนุน ทั้งนี้อาจเป็นผลต่อเนื่องจากปัญหาในข้อแรก การช่วยเหลือหรือความร่วมมือจากชุมชนมีน้อย นโยบายต่าง ๆ รวมทั้งกิจกรรมระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีน้อย ทำให้ชุมชนกับโรงเรียนขาดความสัมพันธ์และการร่วมมือที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาติ นวสุขกุล(2541) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาการดำเนินงานตามนโยบายปฏิรูปการศึกษา ด้านโรงเรียนและสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น พบว่า การจัดหาอุปกรณ์การเรียนการสอน ประกอบด้วยวัสดุอุปกรณ์การเรียน หนังสือเรียน ครุภัณฑ์และการบำรุงรักษาอยู่ในระดับพอใช้ รวมทั้งงานวิจัยของ สุนทร ขอบทำดี(2534) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทของคณะกรรมการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง ปัญหาและอุปสรรคที่พบคือ การสนับสนุนจากชุมชนในทุกด้านตั้งแต่การเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ช่วยพัฒนาโรงเรียนด้านช่าง ด้านแรงงานและวิทยากรมีน้อย จากปัญหาดังกล่าว นโยบายของผู้บริหารสถานศึกษาก็มีส่วนสำคัญ อาจไม่เห็นความสำคัญหรือมีปัจจัยอื่นที่เป็นอุปสรรค เช่น ขาดงบประมาณ ขาดการสนับสนุนที่ดีจากชุมชนหรือสภาพชุมชนที่ไม่เอื้อต่อการสนับสนุนโรงเรียน ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของ กานต์วิ บุญยานนท์(2546) ได้วิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในโรงเรียนแกนนำ สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ที่พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ครูจัดทำ จัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอ และการสนับสนุนให้ครูมีเครื่องคอมพิวเตอร์ มีการระดม

ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของโรงเรียน ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าโรงเรียนแกนนำ ใน
 กรมสามัญศึกษาจะได้รับงบประมาณที่พอเพียงต่อการบริหารจัดการและมีชุมชนที่หนาแน่นและ
 สภาพเศรษฐกิจของชุมชนที่เอื้ออำนวยต่อโรงเรียน ฉะนั้นการกำหนดนโยบายหรือกิจกรรมที่จะดึง
 ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในเรื่องของงบประมาณจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง
 เช่นเดียวกับงานวิจัยของ ฉัตรนันท์ เพียงกระโทก(2546) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมของ
 ชุมชนในการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของโรงเรียนนาร่องระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรม
 สามัญศึกษา ถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านงบประมาณ พบว่าชุมชนมีส่วนร่วมตั้งแต่การ
 ระดมทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษาและการจัดตั้งงบประมาณ โดยการมีส่วนร่วมคิดและ
 ร่วมทำ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ สกุด หล้าปวงศ์ (2540) ได้วิจัยเรื่อง ชุมชนกับการจัดการศึกษา
 แบบศูนย์โรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับประถมศึกษา อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ที่
 พบว่าชุมชนเห็นด้วยอย่างยิ่งกับการสนับสนุนด้านงบประมาณและรองลงมาได้แก่การสนับสนุน
 ด้านแรงงานและวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับโรงเรียน ซึ่งส่งผลให้โรงเรียนมีอุปกรณ์การสอนอย่าง
 เพียงพอ บทบัญญัติในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กล่าวถึงการมีส่วนร่วม
 ของชุมชนด้านการเงินและการลงทุนเพื่อการศึกษาไว้ว่า การร่วมระดมทุนเพื่อการศึกษาจำเป็น
 จะต้องอาศัยทรัพยากรและสรรพกำลังทั้งปวงจากท้องถิ่น ชุมชนสามารถมีส่วนร่วมในการระดมทุน
 เพื่อการศึกษาโดยบริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษาและมีส่วนร่วมรับภาระ
 ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น รวมทั้งติดตามการใช้งบประมาณให้
 เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นไปอย่างโปร่งใส

วิธีการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมด้านการจัดหางบประมาณและการวางแผนการ
 จัดหาวัสดุและอุปกรณ์สนับสนุนได้แก่ การเข้ามาร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น กำหนดทิศทาง
 ร่วมวางแผน กำหนดกิจกรรมการจัดหางบประมาณ แหล่งงบประมาณ การเข้ามามีส่วนร่วมในการ
 ปฏิบัติกิจกรรมได้แก่ แต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการ ระดมทุนจัดหางบประมาณเพื่อพัฒนาการศึกษา
 ของโรงเรียนในหลายรูปแบบควบคุม นิเทศ กำกับติดตาม กำกับการใช้จ่ายงบประมาณ สนับสนุน
 การใช้แหล่งเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการจัดการศึกษา การเข้ามาเป็นวิทยากร การเข้ามามี
 ส่วนร่วมในการตรวจสอบ ประเมินผลได้แก่ กำหนดมาตรฐานการควบคุม ตรวจสอบการใช้จ่าย
 งบประมาณ ตรวจสอบผลิตผลโครงการ สร้างเครื่องมือการติดตามตรวจสอบ เก็บข้อมูลผลการ
 ดำเนินงาน ช่วยประชาสัมพันธ์การจัดหางบประมาณ การเข้ามามีส่วนร่วมในการปรับปรุง แก้ไข
 พัฒนาได้แก่ ประชุมปรับปรุงแก้ไขวิธีการจัดหางบประมาณ ให้ข้อเสนอแนะและความคิดเห็น
 กำหนดวิธีการระดมทุนและวางเป้าหมายการดำเนินงานในครั้งต่อไป

1.2 ปัญหาการมีส่วนร่วมด้านวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนและการปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีปัญหามากที่สุด เนื่องจากมีสาเหตุหลายประการตั้งแต่การขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน ชุมชนยังไม่เข้าใจแหล่งเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เคนศักดิ์ สุริยะ (2543) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เชียงราย ที่พบว่าชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษา และสอดคล้องกับความต้องการในการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น จากงานวิจัยของวิระเดช ชาติตา (2543) ที่ได้วิจัยเรื่องการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 พบว่าความต้องการอันดับแรก คือการมีส่วนร่วมของชุมชนในการ อนุรักษ์และส่งเสริมวิทยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่น งานวิจัยของ จันทร ไชยมูล (2544) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย พบว่า ผู้บริหารมีการส่งเสริมให้มีการใช้ภูมิปัญญา ท้องถิ่น สนับสนุนครูใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา แต่มีอุปสรรคที่ งบประมาณ รวมทั้งปัญหาที่ปราชญ์ชาวบ้าน ไม่มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และทักษะการเขียนเนื้อหาที่เป็นลายลักษณ์อักษร นอกจากนี้ครูผู้สอนมีการใช้ประโยชน์จากแหล่ง เรียนรู้ในและนอกสถานศึกษาของโรงเรียนยังมีน้อย ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของ กานต์วี บุญยา นนท์ (2546) ได้วิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในโรงเรียนแกนนำ สังกัดกรมสามัญศึกษากรุงเทพมหานครที่พบว่า ผู้บริหารมีการสนับสนุนและครุณาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ใช้วัด ห้องสมุด เป็นแหล่งเรียนรู้ การจัดทำนศึกษา สนับสนุนเครื่องคอมพิวเตอร์และแหล่งเรียนรู้ใน ชุมชน สาเหตุประการหนึ่งคือการขาดงบประมาณในการปรับปรุง พัฒนา จัดหา สื่อและแหล่ง เรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุดใจ อ่อนฤชา (2544) ได้วิจัยเรื่อง สภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ที่พบว่าปัญหาการนำภูมิปัญญา ท้องถิ่นมาร่วมจัดการเรียนการสอนคือครู ชุมชน ผู้ปกครองไม่ให้ความสำคัญ ขาดงบประมาณ รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ไม่เพียงพอ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ สมชาติ นวสุขกุล (2541) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาการดำเนินงานตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษาด้าน โรงเรียนและสถานศึกษาของ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น พบว่า ควร มีการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทุกด้าน ประกอบด้วยด้านงบประมาณ วิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น กิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน กิจกรรมสร้างสรรค์

พัฒนาท้องถิ่นและการจัดโรงเรียนให้เป็นแหล่งวิทยากร จากที่กล่าวมาพบว่ายังมีงานวิจัยที่สนับสนุนและส่งเสริมด้านการจัดการแหล่งเรียนรู้ของ หทัยรัตน์ เสียงดัง (2546) ที่ได้วิจัยเรื่องการนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการใช้ทรัพยากรทางการศึกษา สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ ที่มีแนวทางการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาคือ การใช้นวัตกรรม และเทคโนโลยีที่เหมาะสม การใช้ทรัพยากรทางการศึกษาร่วมกัน และการขอรับการสนับสนุนช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่นทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

ปัญหาการมีส่วนร่วมในอันดับรองลงมาได้แก่ การวางแผนจัดทำหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากหลายประการตั้งแต่การขาดการมีส่วนร่วมจากชุมชนในการจัดทำหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรท้องถิ่น ชุมชนตลอดจนคณะกรรมการสถานศึกษาไม่เข้าใจบทบาทในเรื่องของการจัดทำและความเข้าใจในสาระหลักสูตรต่าง ๆ ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องใหม่ตลอดจนกระบวนการจัดทำหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรท้องถิ่น สถานศึกษาจัดทำแบบไม่เต็มรูปแบบของกระบวนการ อาจเนื่องมาจากเวลาที่มีอยู่อย่างจำกัด ชุมชนขาดความรู้ความสามารถทางการจัดการศึกษาที่จะเสนอแนะแนวทาง ออกความคิดเห็น รวมถึงการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงและขาดงบประมาณมาสนับสนุนในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สำราญ หาญประเสริฐ(2544) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น ที่พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีส่วนร่วมน้อยคือด้านการจัดทำสาระของหลักสูตรท้องถิ่น เช่นเดียวกับงานวิจัยของจันทร์ ไชยมูล(2544) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารงานการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย พบว่าปัญหาที่โรงเรียนประสบคือการขาดงบประมาณในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และปัญหาการมีส่วนร่วมของปราชญ์ชาวบ้าน ที่ไม่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและทักษะในการเขียนเนื้อหาเป็นลายลักษณ์อักษร และงานวิจัยของ สมาน ศรีธรรม(2542) ได้วิจัยเรื่อง การนำนโยบายปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการไปสู่การปฏิบัติ: กรณีศึกษาโรงเรียนปฏิรูปการศึกษา อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่พบว่า ด้านการปฏิรูปหลักสูตร ศักยภาพของครูและท้องถิ่นยังมีไม่มาก ชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นน้อย และที่สำคัญโรงเรียนยังขาดข้อมูลด้านปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง และงานวิจัยที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนของ ชีรวัฒน์ หมู่วิเศษ(2538) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารการศึกษา เขตการศึกษา 8 พบว่าปัญหา

ด้านงานวิชาการมีปัญหาด้านหลักสูตรที่เน้นวิชาการมากเกินไปไม่สนองความต้องการของท้องถิ่น และความต้องการตามสภาพชีวิตจริงของคนในสังคม การกำหนดหลักสูตร ควรเป็นอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานระดับจังหวัดและให้หน่วยงานในชุมชน สถานประกอบการ ภาคเอกชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตร เช่นเดียวกับงานวิจัยของ ฌ็องนันทน์ เพียงกระโทก (2546) ที่พบว่าชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นปัญหามากที่สุด

วิธีการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและการวางแผนการจัดทำหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรท้องถิ่น ก็คือในด้านขั้นการวางแผน ได้แก่การเข้ามาร่วมเป็นคณะกรรมการ ดำรวจปัญหาและความต้องการ วิเคราะห์ตามสภาพจริงของโรงเรียน แสดงความคิดเห็น กำหนดแนวทาง ขั้นตอนการทำงานคือร่วมเป็นคณะทำงาน ขึ้นตรวจสอบและติดตามประเมินผลและขึ้นปรับปรุง แก้ไข พัฒนา ต้องให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมเสนอแนะ ร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น

1.3 ปัญหาการมีส่วนร่วมด้านบุคลากร โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การดำเนินการทางวินัย มีปัญหามากที่สุดและรองลงมาได้แก่ การตรวจสอบประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร ที่เป็นเช่นนี้เพราะสถานศึกษาขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเข้ามาเป็นคณะกรรมการร่วมในการบริหารงานบุคลากรของสถานศึกษา การร่วมตรวจสอบประเมินผลการปฏิบัติงาน การสอดคล้องดูแลพฤติกรรมของบุคลากร เป็นต้น ที่ผ่านมาพบว่าชุมชนได้มีส่วนร่วมเฉพาะในเรื่องของการรับทราบ จากการประชุมชี้แจงหรือแบบรับทราบทางหนังสือของทางราชการ การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของชุมชนในทางปฏิบัติยังไม่เกิด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลยา พินเศษ(2547:91) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมด้านพัฒนาบุคลากรของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสถานศึกษาในสังกัดเทศบาล จังหวัดชัยนาท พบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับน้อย คือการมีส่วนร่วมในการจัดให้มีผลการประเมินผลและติดตามผลการพัฒนาบุคลากรตามแผนงานที่วางไว้ การจัดเกณฑ์หรือมาตรฐานในการประเมินผล การกำหนดผู้รับผิดชอบในการประเมินไว้อย่างชัดเจน การติดตามการปฏิบัติงานเป็นการพัฒนาบุคลากร ผลที่ประเมินได้ตรงตามวัตถุประสงค์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพงษ์ เกษมสิน(2526,อ้างถึงใน กัลยา พินเศษ,2547 :92) ที่กล่าวว่า การประเมินผลนับว่าเป็นวิธีการที่สำคัญประเภทหนึ่ง การประเมินผลจะต้องจัดให้มีมาตรฐานเพื่อใช้สำหรับเปรียบเทียบผลที่ได้จากการประเมิน รวมถึงงานวิจัยของ สราวุธ ยาวิเรียง(2543)ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมบริหารจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย พบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการนิเทศงานและด้านเงินเดือนหรือค่าตอบแทนของบุคลากรในสถานศึกษาอยู่ใน

ระดับปานกลางและน้อย ตามลำดับ แสดงได้ว่าสถานศึกษาเปิดโอกาสการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนในด้านนี้น้อย และผลการวิจัยของ ยุทธชัย ชูชัย(2544) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ตาม โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับน้อย โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การวางแผนและการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงาน โครงการ และกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งงานวิจัยของสมชาติ นวสุขกุล(2541) ได้ค้นพบว่า การส่งเสริมให้ชุมชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โรงเรียนได้กระทำทุกกระบวนการและครบขั้นตอนตั้งแต่การประชุมชี้แจง การแต่งตั้ง การดำเนินการ โดยเฉพาะขั้นประเมินผล ได้แก่ การประเมินผลการปฏิบัติงานตั้งแต่เริ่ม ระหว่างดำเนินการและสิ้นสุด พร้อมนำเสนอคณะกรรมการ โรงเรียน ผู้บริหารและประชาชน ซึ่งมีผลการดำเนินการอยู่ในระดับพอใช้ ซึ่งถือว่าโรงเรียนไม่สามารถนำการปฏิรูปการศึกษาไปสู่การปฏิบัติได้อย่างไม่น่าพึงพอใจและปัญหาหนึ่งที่เป็นอุปสรรคจากการค้นพบในงานวิจัยของ สอนง เครือมาก(2540)ที่พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ปรึกษาหารือกับคณะกรรมการ โรงเรียนในเรื่องการพัฒนาปรับปรุงโรงเรียนเกี่ยวกับงานอาคารสถานที่มากที่สุด เรื่องอื่น ๆ มีการเกี่ยวข้องน้อยมาก เหตุผลอย่างหนึ่งของการขาดการประเมินที่แมนเนท (Maneth,1988,อ้างถึงใน กัลยา พินเศษ,2547:91)พบว่า เหตุผลที่ไม่ประเมินผลคือ ไม่มีเวลาและไม่มีวิธีการที่เชื่อมั่นและวิธีการ 3 แบบที่ใช้ในการประเมินผลมากที่สุดคือ การสังเกต การรายงานเป็นรายบุคคลและการเขียนรายงาน สำหรับงานวิจัยของ ฉันทนันท์ เพียงกระโทก (2546) ที่ค้นพบ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานด้านการบริหารบุคลากร พบว่าชุมชนมีส่วนร่วมในเรื่องการเตรียมการบริหารบุคลากร การเสริมสร้างวินัยและจรรยาบรรณ การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยมีลักษณะร่วมคิดและร่วมทำ ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าโรงเรียนนำร่องในระดับมัธยมศึกษาจะมีความพร้อมมากกว่าโรงเรียนระดับประถมศึกษาโดยทั่วไป และได้รับการสนับสนุนในทุกๆ ด้านมากกว่าในฐานะโรงเรียนนำร่อง เช่นเดียวกับงานวิจัยของ สูดาพร ปานกลิ่น (2540) ที่ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาที่ผ่านการรับรองมาตรฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี พบว่าโรงเรียนมีการดำเนินงานบริหารบุคลากรโดยจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงานได้ครบภารกิจ พัฒนาศึกษาให้มีความรู้และเพิ่มพูนทักษะ เจตคติที่ดีต่อการทำงาน ดำเนินการรักษาวินัยและประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อเลื่อนขั้นประจำปี

วิธีการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการทางวินัยบุคลากรและการตรวจสอบประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร ได้แก่ การเข้าร่วมประชุม รับทราบข้อมูล กรอบการปฏิบัติงานของบุคลากร กฎระเบียบต่าง ๆ รวมทั้งจรรยาบรรณในวิชาชีพ การเสนอแนวคิดใน

การตรวจสอบประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร ร่วมกำหนดแผน โครงการและกิจกรรมการประเมิน การควบคุมดูแลพฤติกรรมของบุคลากร การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติคือ การเข้าร่วมประชุมสัมมนาการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการร่วม ร่วมจัดทำเครื่องมือเกณฑ์การประเมิน แบบบันทึกต่าง ๆ การมีส่วนร่วมตรวจสอบและประเมินผล ได้แก่ การร่วมเป็นคณะกรรมการประเมินผลหรือคณะกรรมการดำเนินการทางวินัยให้ข้อมูลพฤติกรรมบุคลากรเสนอผู้บริหารโรงเรียน เป็นคณะกรรมการร่วมในการเสนอแนะการพิจารณาความดีความชอบประจำปีบุคลากร การเข้าร่วมประเมินผลการปฏิบัติงานและโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ การเข้ามามีส่วนร่วมในการปรับปรุง แก้ไข พัฒนา ได้แก่ การเข้าร่วมประชุมให้ข้อเสนอแนะวิธีการปรับปรุง แก้ไข พัฒนาการปฏิบัติงานของบุคลากร ให้ขวัญและกำลังใจบุคลากร ร่วมวิเคราะห์จุดเด่นและจุดด้อยของการปฏิบัติงานเสนอคณะกรรมการ เพื่อการปรับปรุง แก้ไข พัฒนาหรือการดำรงรักษาต่อไป

1.4 ปัญหาการมีส่วนร่วมด้านบริหารทั่วไป โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณา รายข้อพบว่า การวางแผนการจัดกิจกรรมของโรงเรียนมีปัญหามากที่สุด รองลงมา ได้แก่ การปรับปรุงการใช้อาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งพบว่ามีสาเหตุมาจากการขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนในด้านการสนับสนุนและร่วมดูแลบำรุงรักษา สถานศึกษาขาดงบประมาณจัดทำ และปรับปรุงดูแล ตลอดจนชุมชนขาดการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารโรงเรียนตั้งแต่การวางแผนร่วมปฏิบัติ ร่วมตรวจสอบและร่วมพัฒนา ปรับปรุง อีกทั้งระบบการบริหารงานของโรงเรียนไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน ชุมชนมีสภาพทางเศรษฐกิจรอบครัวที่ยากจนต้องประกอบอาชีพตามสถานประกอบการ ไม่มีเวลาร่วมกิจกรรมของโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กมล กำลิ่งหาญ (2546) ได้วิจัยเรื่อง ปัญหาและความต้องการ ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน:กรณีศึกษาโรงเรียนศึกษานารี พบว่า ปัญหาในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ข้อเสนอแนะของงานวิจัยได้แก่ โรงเรียนควรให้ความสำคัญกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน มีการกำหนดนโยบายและวางแผนปฏิบัติอย่างชัดเจน เน้นการประชาสัมพันธ์ การปฏิบัติที่ต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนและการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น ในท้องถิ่น เช่นเดียวกับงานวิจัยของ วีรพล โชคอำนวย (2531) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนา การศึกษาระดับประถมศึกษา อำเภอศรีราชาและอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรีพบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง งานวิจัยของ วิภพ จันทรา (2540) ก็พบว่า จากบทสัมภาษณ์ผู้นำหมู่บ้านส่วนใหญ่ไม่ทราบนโยบายและแผนงาน โครงการที่มีต่อชุมชนและควรให้

ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภู่งศ์ ภู่อารมณ์ (2540) ได้วิจัยเรื่อง การบูรณาการกิจกรรม การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ โรงเรียนและการศึกษาตาม อรรถาศัยใน

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการเสนอแนะ ให้คำปรึกษา ช่วยเหลือการจัดกิจกรรมของโรงเรียนตามความต้องการของชุมชน แต่งานวิจัยของสุดาพร ปาน กลิ่น (2540) พบว่า การบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาที่ผ่านการรับรองมาตรฐานมีการ ดำเนินงานความสัมพันธ์กับชุมชน บริหารงานโดยได้ประชาสัมพันธ์ ให้บริการแก่ชุมชนและให้ ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน งานอาคารสถานที่ บริหารงานโดยมีการวางแผน การ จัดสร้าง การรื้อถอน การใช้ การบำรุงรักษาอาคารสถานที่ได้อย่างเหมาะสม เอื้อต่อการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนและชุมชนมีระบบการรักษาความปลอดภัย เช่นเดียวกับงานวิจัยเรื่อง การ บริหารงานอาคารสถานที่ของโรงเรียนดีเด่น สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงรายของ ทิวา สุริยะ (2540) ที่พบว่า มีการดูแลอาคารสถานที่และบริเวณโรงเรียนให้สะอาด ปลอดภัย สวยงาม มีการกำกับดูแล มีการควบคุมให้มีการอยู่เวรยามรักษาความปลอดภัย ชุมชนมีส่วนร่วม รับผิดชอบงานอาคารสถานที่และการบำรุงรักษา โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของนักเรียนและใช้ ประโยชน์อย่างคุ้มค่ากับการลงทุน ที่เป็นเช่นนี้เพราะโดยภาพรวมของโรงเรียนดีเด่น จะมีความ พร้อมในทุกด้านเนื่องจากการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นอย่างดีในทุกกระบวนการ และผลการวิจัย ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จินฉัตร สัยศรี (2545) ได้วิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบความต้องการที่ จะได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีสถานภาพต่างกัน พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความ ต้องการที่จะได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานทุกด้านอยู่ใน ระดับมาก โดยมีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาในด้านการบริหารทั่วไปมากที่สุด ทั้งนี้สืบ เนื่องมาจากว่าการบริหารทั่วไปมีขอบข่ายงานกว้างขวาง โดยเฉพาะ สำนักงานคณะกรรมการการ ประถมศึกษาแห่งชาติ (2535) ให้ความตอนท้ายว่า งานอื่น ๆ ที่มีได้อยู่ในความรับผิดชอบของงาน ใด ๆ จะทำให้งานด้านการบริหารทั่วไปมีความสำคัญขึ้นมาทันที โรงเรียนจำเป็นต้องหาแนวร่วม

คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อดำเนินการบางสิ่งบางอย่างให้เสร็จสิ้นตามระยะเวลาที่กำหนด โดยเปิดโอกาสให้คณะกรรมการที่อยู่ในชุมชน นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อการศึกษาของโรงเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฮาร์โรลด์(Harold,อ้างถึงในประสิทธิ์ ศรีจันทร์.2548:75) ที่พบว่า ความคาดหวังของทางโรงเรียนที่เกี่ยวกับชุมชน มีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนที่จะมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียน แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานด้านการบริหารทั่วไป

วิธีการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมด้านการบริหารทั่วไป ได้แก่ การเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการเข้ามาสำรวจ วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหา ความต้องการ กำหนดแผนงานร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น เสนอแนะ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ได้แก่ การร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินการ คณะทำงาน ร่วมนิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินงานการร่วมประชาสัมพันธ์ การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผล ได้แก่ การร่วมเป็นคณะกรรมการประเมิน ตรวจสอบ ให้ข้อมูลในแบบสอบถาม การมีส่วนร่วมในการปรับปรุง แก้ไข พัฒนา ได้แก่ การร่วมเป็นคณะกรรมการปรับปรุง แก้ไข พัฒนา ร่วมวิเคราะห์หาจุดเด่นและด้อยเพื่อการพัฒนาปรับปรุงและดำรงรักษา เสนอแนะต่อผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ช่วงที่ 2 จากการค้นพบการมีส่วนร่วมของชุมชนในภารกิจงาน 4 ด้านของโรงเรียน ตลอดจนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน นำมาประมวลสังเคราะห์เป็นรูปแบบการบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ตามแนวมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนวัดสมานประชาชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1 มีข้ออภิปรายการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียน มีกระบวนการ 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดประเด็นการมีส่วนร่วมของชุมชน ในภารกิจงาน 4 ด้านของโรงเรียน ผู้วิจัยได้กำหนดจากขอบข่ายและภารกิจการบริหารจัดการการศึกษาที่เป็นนิติบุคคล ซึ่งได้กล่าวไว้ ดังนี้

การปฏิรูปการศึกษามีความมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีความสามารถและมีความสุข การดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายจะต้องมีการกระจายอำนาจ ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และเป็นไปตามหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2)พ.ศ.2535 ซึ่งให้มีการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาไทยให้มีเอกภาพเชิงนโยบายและมีความหลากหลายในทางปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา การกระจายอำนาจดังกล่าว ทำให้สถานศึกษามีความคล่องตัวในการบริหารจัดการ โดยใช้หลักโรงเรียนเป็นฐาน (SBM) ขอบข่ายงาน

บริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล ประกอบด้วย งานบริหารวิชาการ งานบริหารงบประมาณ งานบริหารบุคลากรและงานบริหารทั่วไป (กระทรวงศึกษาธิการ.2546 : 6-9) การบริหารงานของสถานศึกษาในรูปนิติบุคคลมีการจัดงานออกเป็นหมวดหมู่ มีกรอบให้ทราบภารกิจ เน้นให้ความสำคัญและรายละเอียดของแต่ละงาน การดำเนินการตัดสินใจต่าง ๆ อยู่ที่หน่วยงาน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องบุคลากร อำนาจการตัดสินใจขององค์กร หรือการใช้จ่ายงบประมาณและเรื่องอื่น ๆ ทำให้หน่วยงานมีความคล่องตัวสูง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศักราษ ฟ้าขาว(2540) ได้วิจัยเรื่อง การปฏิรูปการบริหารการศึกษาตามธรรมชาติของคณะกรรมการการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรมของจังหวัดน่าน

พบว่า ความเป็นเอกภาพในการบริหารการศึกษา คณะกรรมการส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีหน่วยงานหลักเพียงหน่วยงานเดียวและปรับปรุงระบบการบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ ปรับปรุงกฎหมายทางการศึกษาและโครงสร้างทางการศึกษาให้ชัดเจน รัฐควรสนับสนุนงบประมาณให้มากขึ้น ควรแยกงานด้านการศึกษาออกจากงานด้านการศึกษาและวัฒนธรรมและควรให้องค์กรบริหารเป็นนิติบุคคลและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฟองจันทร์ สุขสวัสดิ์ ณ อยุธยา (2539) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาการปรับปรุงโครงสร้างของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เพื่อนำไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ พบว่า โครงสร้างของมหาวิทยาลัยในระบบราชการเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ ทั้งด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการเงินและด้านบริหารวิชาการ เนื่องจากระบบราชการมีระเบียบกฎเกณฑ์และขั้นตอนในการปฏิบัติมาก มีสายการบังคับบัญชาที่ยาวและเพราะเป็นระบบที่รวมอำนาจไว้ที่ศูนย์กลาง ดังนั้น โครงของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาลซึ่งไม่เป็นส่วนราชการ(ออกนอกระบบ)แต่เป็นนิติบุคคล ภายใต้การกำกับดูแลของทบวงมหาวิทยาลัย บุคลากรมีฐานะเป็นพนักงานของรัฐ มีระบบการเงินที่คล่องตัว ตรวจสอบได้โดยการได้รับจัดสรรงบประมาณในรูปเงินก้อน เน้นการตัดสินใจในการวินิจฉัยสั่งการและสิ้นสุดที่ระดับสภามหาวิทยาลัยและการบริหารจัดการด้านอื่น ๆ ซึ่งเป็น โครงสร้างที่เหมาะสมที่สามารถพัฒนามหาวิทยาลัยไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ ได้ดี เมื่อได้กรอบภารกิจงาน 4 ด้านตามหลักการบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลแล้ว จึงออกแบบสำรวจ จัดทำเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์และสังเคราะห์ปัญหา ตามภารกิจงาน 4 ด้าน โดยมีแนวมาตรฐานที่ 14 ของสำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เป็นเกณฑ์เทียบ

2. ผลการเลือกประเด็นยุทธศาสตร์ปรับปรุงและดำรงรักษา ในขั้นตอนนี้ เมื่อได้รับข้อมูลปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนกลับคืนมา ตามประเด็นภารกิจงาน 4 ด้านของโรงเรียนแล้ว จึงนำเข้าสู่กระบวนการตัดสินใจเลือกประเด็นที่มีปัญหามาก เพื่อนำไปสู่กระบวนการปรับปรุงและประเด็นที่มีปัญหาน้อย นำไปสู่การดำรงรักษา การดำเนินการในขั้นตอนนี้มีการแต่งตั้ง

คณะกรรมการจากทุกฝ่ายร่วมประชุม อภิปราย วิเคราะห์ปัญหา เสนอแนวคิด ออกความเห็นและลงความเห็น เพื่อการตัดสินใจที่ถูกต้องและแม่นยำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชิตยา จันทพลาบูรณ์ (2536) ได้วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแลพฤติกรรมการตัดสินใจสั่งการของผู้บริหาร ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหารมีแบบพฤติกรรมการตัดสินใจสั่งการมากที่สุดในแบบที่ 5 คือผู้บริหารมีการประชุมปรึกษาหารือ อภิปรายปัญหา ประเมินทางเลือก ร่วมกับผู้ใต้บังคับบัญชาแล้วตัดสินใจร่วมกัน เช่นเดียวกับงานวิจัยของ วันทนา ปทุมเทศวินพัฒน์ (2536) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาการตัดสินใจสั่งการของผู้บริหารสตรีโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พบว่า ผู้บริหารสตรีส่วนใหญ่ใช้วิธี ร่วมประชุมปรึกษากับกลุ่มผู้ใต้บังคับบัญชาแล้วร่วมกันตัดสินใจ โดยยึดความเห็นของกลุ่มเป็นสำคัญ รวมทั้งงานวิจัยของ ขวัญจิตต์ โกมุทแดง (2538) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศของครูมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 พบว่า ระดับค่านิยมต่อการพัฒนาประเทศ 9 ตัวแปรอยู่ในระดับสูงทุกด้าน คือ อันดับ 1 ความเสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคม อันดับ 2 การยอมรับการเปลี่ยนแปลงและอันดับ 3 การยอมรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจ

3. การมีส่วนร่วมวางแผน (P) ในขั้นตอนนี้มีวิธีดำเนินการเพื่อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน ตั้งแต่การเชิญเข้าร่วมประชุม ร่วมแสดงความคิดเห็น ระดมความคิด อภิปราย ร่วมวิเคราะห์หาข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ร่วมกำหนดแผนงาน โครงการและกิจกรรมให้ชัดเจนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประสิทธิ์ สุขขุม(2544) ได้วิจัยเรื่องการเปรียบเทียบบทบาทการจัดกิจกรรมพัฒนาชุมชน ของ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดอ่างทอง พบว่า โรงเรียนควรกำหนดนโยบาย จัดทำแผนงานและโครงการให้ชัดเจน โดยผู้บริหาร ครูอาจารย์ คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้นำชุมชนควรมีส่วนร่วมในการวางแผน และกำหนดกิจกรรมรายละเอียดให้ชัดเจน จะทำให้การจัดกิจกรรมพัฒนาชุมชนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทร์ศรี ภักดีวงศ์(2538) ได้วิจัยเรื่อง สภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ พบว่า ผลการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาในด้านระบบบริหารการศึกษา มีอยู่ในระดับมากคือ มีการประชุมวางแผนโครงการ กำหนดการปฏิบัติงานและปฏิทินการปฏิบัติงาน มีการประเมินผลงานตามแผนงานและโครงการ กำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาผู้บริหาร โรงเรียนศึกษานิเทศก์ ครู พนักงานเทศบาลและคณะกรรมการศึกษา มีบทบาทในการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก จะเห็นได้ว่าการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหาร โรงเรียนในขั้นตอนนี้คือการจัดทำแผนงานให้สอดคล้องกับปัญหาตามภารกิจงาน 4 ด้านของโรงเรียนและมาตรฐานที่ 14

4. การมีส่วนร่วมปฏิบัติ (D) ในขั้นตอนนี้เป็นวิธีดำเนินการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติ โดยจัดประชุมผู้เกี่ยวข้อง แต่งตั้งผู้รับผิดชอบ การปฏิบัติตามที่กิจกรรมกำหนด การร่วมนิเทศ กำกับ ติดตามดูแล การร่วมประชาสัมพันธ์ การให้ความร่วมมือช่วยเหลือโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉันทนันท์ เพียงกระโทก (2546) พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนที่เป็นฐานในทุกด้านโดยมีส่วนร่วมในลักษณะร่วมคิดและร่วมทำ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูพงษ์ ภูอาภรณ์ (2540) ได้วิจัยเรื่อง การบูรณาการกิจกรรมการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ โรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า วิธีการจัดกิจกรรมทางการศึกษาทั้ง 3 ระบบให้มีการบูรณาการร่วมกัน ต้องอาศัยชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น หน่วยงานของรัฐและเอกชน บุคลากรทางการศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิด ร่วมกันจัดกิจกรรมทางการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกลมกลืนกันของระบบและตามความต้องการของผู้เรียน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สกฤต หล้าปาวงศ์ (2540) ได้วิจัยเรื่อง ชุมชนกับการจัดการศึกษาแบบศูนย์โรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับประถมศึกษาอำเภอพร้าวจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า บทบาทการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น ชุมชนเห็นด้วยอย่างยิ่งที่ทางราชการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ได้แก่การสนับสนุนด้านการเงิน ด้านแรงงาน วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น เช่นเดียวกับงานวิจัยของ ทิวา สุริยะ(2540)พบว่ามีชุมชนมีส่วนร่วมรับผิดชอบงานอาคารสถานที่ ตลอดจนการบำรุงรักษาอาคารสถานที่ ร่วมควบคุมดูแล ตลอดจนการร่วมประเมิณการใช้ อาคารสถานที่ ส่งผลให้สถานศึกษามีอาคารสถานที่และบริเวณ โรงเรียนมีความสะอาด ร่มรื่น การดำเนินการในขั้นนี้มุ่งหวังให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมปฏิบัติ ร่วมลงมือทำอย่างแท้จริง โดยร่วมกับบุคลากรหลายๆ ฝ่ายในการพัฒนาโรงเรียน ตามภารกิจงาน 4 ด้านของโรงเรียนและตามแนวมาตรฐานที่ 14

5. การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผล (C) ในขั้นตอนนี้เป็นวิธีดำเนินการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผล โดยแต่งตั้งให้ชุมชนเข้ามาร่วมเป็นคณะกรรมการเกี่ยวกับการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงาน โครงการ กิจกรรมต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สกฤต หล้าปาวงศ์ (2540) พบว่า โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากว่าที่เป็นอยู่ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการวางแผน กำหนดเนื้อหาหลักสูตร การควบคุมการดำเนินงานของโรงเรียนและตรวจสอบผลการจัดการศึกษาของโรงเรียนว่าได้ผลตามที่ต้องการหรือไม่อย่างแท้จริงเช่นเดียวกับงานวิจัยของ ยุทธชัย ชูชัย (2544) ที่พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาอยู่ในระดับน้อย โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การวางแผนและการประเมินผล เช่นเดียวกับงานวิจัยของ

ณัฐนันท์ เพียงกระโทก(2546) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการปฏิรูปการเรียนรู้คือ การร่วมคิด ร่วมทำและร่วมประเมิน และงานวิจัยของ ทิวา สุริยะ(2540) ที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนเกี่ยวกับงานอาคารสถานที่ว่า ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา ควบคุมดูแล ตลอดจนควรมีการประเมินการใช้อาคารสถานที่และนำผลการประเมินการดำเนินงานไปปรับปรุง แก้ไข และงานวิจัยของ สมาน ศรีสุธรรม (2542)ที่พบว่า ในด้านการปฏิรูปหลักสูตร ศักยภาพครูและท้องถิ่นยังมีไม่มากนัก ชุมชนมีส่วนร่วมน้อย และให้ความสำคัญของการประเมินเพียงปานกลาง จึงทำให้ไม่ทราบผลการปฏิบัติตามแผนมากนัก จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในขั้นตอนนี้จึงมีความสำคัญ การเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนในขั้นตอนนี้คือ การเข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมเป็นบุคคลและคณะกรรมการ ในการตรวจสอบดูแลการปฏิบัติงาน ตามโครงการและกิจกรรมตามแผนงาน และร่วมกำหนดเกณฑ์ มาตรฐานการประเมินจัดทำแบบประเมินตามภารกิจงาน 4 ด้านของโรงเรียน

6. การมีส่วนร่วมปรับปรุง แก้ไข พัฒนา (A) ในขั้นตอนนี้เป็นวิธีดำเนินการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมปรับปรุง แก้ไขและพัฒนา การดำเนินงานต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยเริ่มตั้งแต่ การร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น ร่วมวิเคราะห์ผลการดำเนินงานโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกำหนดแผนการพัฒนา ปรับปรุง แก้ไข ร่วมกำหนดเป้าหมายในอนาคตของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นาฏอนงค์ ภิญญโชติ (2545) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กด้อยโอกาสในสถานรับเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียน พิระยา-นาวิณ พบว่า ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กและสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ตามสภาพความพร้อมของชุมชนและผู้ปกครอง รวมทั้งงานวิจัยของ สุดาพร ปานกลิ่น(2540)ที่สนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินเพื่อนำผลไปพัฒนาปรับปรุงงานและร่วมพัฒนา และงานวิจัยของ สกฤต หล้าปวงศ์(2540) กล่าวว่า การศึกษาที่ผ่านมาไม่อาจตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของชุมชนแต่ละท้องถิ่นได้ตามปรัชญาและหลักการทางการศึกษา ถ้าหากอุปสรรคสำคัญยังดำรงอยู่ โดยมิได้รับการแก้ไข ปรับเปลี่ยนอย่างแท้จริง ถ้าโรงเรียนยังไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนในการจัดการศึกษา มากกว่าที่เป็นอยู่ การเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนในขั้นตอนนี้คือ การเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา ปรับปรุง แก้ไข อย่างแท้จริงในทุกกระบวนการขั้นตอนการปฏิบัติงานและผลการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้น ร่วมประเมินผลตามแผนที่วางไว้ติดตามผลการปฏิบัติงาน ตามภารกิจงาน 4 ด้านของโรงเรียนและแนวมาตรฐานที่ 14 เพื่อการพัฒนาไปสู่เป้าหมายที่สถานศึกษาและชุมชนต้องการ

สรุปได้ว่า การบริหาร โรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ต้องมีรูปแบบการปฏิบัติที่ชัดเจนและมีกระบวนการ ขั้นตอนที่เป็นระบบและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งกระบวนการ

ดังกล่าวได้แก่รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามวงจรเดมมิ่ง (PDCA) ที่เอื้อต่อการบริหารจัดการ การศึกษาทั้งบุคลากรภายในสถานศึกษาและชุมชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ ดังเช่นงานวิจัยของ จุฑามาศ รอดภัย (2545) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารตาม ธรรมนูญโรงเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่ สนับสนุนว่า ส่วนใหญ่โรงเรียนบริหารธรรมนูญโรงเรียนโดยใช้กระบวนการบริหารคุณภาพวงจร เดมมิ่ง (PDCA) ซึ่งประกอบด้วยการวางแผน (Plan) การดำเนินงานตามแผน (Do) การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุง (Act) ซึ่งมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เจตน์ วิงไชยเรืองศรี (2545) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนา การนิเทศภายในของครูผู้สอน สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพะเยา พบว่า กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน จะมีคณะทำงาน ที่ประกอบด้วย ผู้บริหาร คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วม วางแผน เพื่อให้เกิดความคิดที่หลากหลายในการแก้ปัญหา ความต้องการคือ การวางแผนร่วมกัน (Plan) ว่าจะต้องทำอย่างไร แต่งตั้งคณะทำงาน (Do) คณะกรรมการประเมินผล (Check) และ ร่วมมือแก้ไข ข้อบกพร่อง (Act) เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ตาม กระบวนการบริหารงานของเดมมิ่ง (PDCA)

7. การรายงานผล ในขั้นตอนนี้เป็นวิธีดำเนินการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการ ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ สรุปรายงานผลการดำเนินงาน ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและ สาธารณชน ในรูปหนังสือราชการ แผ่นพับจดหมายข่าว ประกาศทางหอกระจายข่าว แจงในที่ ประชุม เพื่อให้ทราบโดยทั่วกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผลจากการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหาร โรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ตามแนว มาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนวัดสมานประชาชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ผู้วิจัย มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

1.1 การมีส่วนร่วมของชุมชนด้านวิชาการ ควรจัดให้มีการเผยแพร่ความรู้ด้าน หลักสูตรทั้ง 8 สารให้ชุมชนได้รับทราบ การจัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้สื่อ IT การสืบค้นทาง Internet การจัดการเรียนรู้โดยผู้ปกครอง การใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ สูงสุดต่อผู้เรียน

1.2 การมีส่วนร่วมของชุมชนด้านงบประมาณ ควรจัดตั้งมูลนิธิประจำโรงเรียน เพื่อ นำดอกผลมาพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน มีการระดมทรัพยากรภายนอกมาใช้ในการพัฒนา การศึกษา การเผยแพร่ความรู้ระเบียบการเงิน พัสดุและการควบคุมภายในให้ชุมชนได้รับทราบ

1.3 การมีส่วนร่วมของชุมชนด้านบุคลากร ควรเผยแพร่เอกสารเกี่ยวกับบทบาทอำนาจหน้าที่ให้ทุกฝ่ายได้รับทราบ โดยเฉพาะบทบาท อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.4 การมีส่วนร่วมด้านบริหารทั่วไป ควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนเกิดความตระหนักเรื่องความรักและความผูกพันต่อ โรงเรียนอันเป็นสถาบันที่ต้องช่วยกันพัฒนาและดูแลรักษาร่วมกันให้เจริญรุ่งเรืองยั่งยืนสืบไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยเกี่ยวกับ ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหาร โรงเรียน

2.2 ควรวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหาร โรงเรียนเพื่อให้เกิดรูปแบบที่หลากหลาย อันจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาของชาติต่อไป

2.3 ควรทำการวิจัยเพื่อศึกษาความพร้อมและความต้องการ ตลอดจนคุณสมบัติในการดำรงตำแหน่งของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานหรือคณะกรรมการที่ปรึกษา เพื่อนำข้อมูลไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น